

# Потенціал інноваційного розвитку соціально-економічних систем

УДК 37.07

НІЦЕНКО В.С., доктор економічних наук, доцент, професор кафедри,  
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова  
ГАВРИШ В.І., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри,  
Миколаївський національний аграрний університет  
ЗАХАРЧЕНКО О.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри,  
Одеська державна академія будівництва та архітектури

## МОДЕЛЬ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

*Ніценко В.С., Гавриш В.І., Захарченко О.В. Модель оптимізації мережі вищих навчальних закладів в Україні.*

Збільшення кількості ВНЗ в Україні на початку 2000 років, особливо їх філій у регіонах призвело до зниження якості освіти. Останні тенденції характеризуються не тільки зменшення чисельності абітурієнтів й студентів у ВНЗ, а й самоліквідацією багатьох філій та об'єднанням ВНЗ. Політика Міністерства освіти та науки України, Уряду України та Президента України підтримує напрямок оптимізації ВНЗ через скорочення їх кількості. Міжнародний досвід засвідчує, що найбільш ефективним є функціонування університетів у формі класичних, технічних або технологічних. Відповідно дане дослідження включає розгляд потенційної моделі оптимізації ВНЗ в Україні на прикладі Одеської області з використанням міжнародного досвіду. Використання запропонованої методики призведе до концентрації великих ВНЗ у великих містах, можливість визначитися потенційним абітурієнтам про обрання майбутньої спеціальності при незначній їх кількості.

**Ключові слова:** вищий навчальний заклад, оптимізація, реструктуризація, нормативно-правове регулювання.

**Постановка проблеми у загальному вигляді.** Проблема надмірної кількості ВНЗ в Україні не нова. Однак реформи на різних етапах розвитку нашої країни не забезпечили належних змін у системі вищої освіти. Інтеграція у європейське та світове співтовариство потребує радикальних перетворень на рівні ВНЗ, зміни їх кількості та умов фінансування.

За роки незалежності в Україні історично склалася надто розгалужена мережа вищих навчальних закладів. Малочисельність контингенту студентів у переважній більшості ВНЗ та їх розпороченість за підпорядкуванням призвело до неефективного управління системою вищої освіти та її економічного функціонування. Це породжує дублювання підготовки фахівців, створює труднощі у формуванні та розміщенні державного замовлення, здійсненні контролю за якістю вищої освіти, знижує ефективність

управління, обмежує можливості громадян продовжувати навчання за програмами більш високого рівня, призводить до значних фінансових витрат на утримання ВНЗ. Усе це стало негативно позначатися на якості підготовки фахівців та їх конкурентоспроможності на вітчизняному та європейському ринках праці [26].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питаннями оптимізації кількості ВНЗ в Україні останнім часом приділяється значна увага. Це пов'язано з одного боку, зниженням державного фінансування ВНЗ державної форми власності, та з іншого – значною кількістю ВНЗ та їх філій у регіонах країни. Ці та інші питання знайшли відображення у працях вітчизняних дослідників, зокрема: В. Пилипенка [12], Є. Стадний [21], Ю. Федорченка [24] та ін. Однак остаточного рішення, яким чином повинен відбуватися процес оптимізації ВНЗ не прийнято. Тому

дане питання потребує додаткового більш глибокого пророблення, що й визначає мету дослідження.

**Формулювання цілей статті.** Метою дослідження виступає проблема надмірної кількості ВНЗ в Україні та побудова моделі оптимізації їх кількості з урахуванням міжнародного досвіду.

**Виклад основного матеріалу дослідження.**

**Міжнародні тенденції розвитку світових освітніх послуг.** Характеристика багатьох університетів, що входять до рейтингу кращих ВНЗ світу показала, що подавляюча більшість з них класичні, технічні або технологічні університети. В рамках таких ВНЗ отримують переважний розвиток природничі та гуманітарні напрямки підготовки студентів. Такими наприклад можуть слугувати: Universität Wien, Austria (спеціалізація – філософія, історія, математика, спортивні, юридичні науки, фізика, хімія, мови, гуманітарні дисципліни і багато іншого) – 90 тис. студентів; Politecnico di Milano, Italy (інжиніринг, архітектура, землевпорядкування та містобудування, промисловий дизайн) – 40 тис; University of Oxford, United Kingdom (економіка, політика, соціологія, мови, мистецтво і література, а також медицина) – 22 тис; University of Harvard, United States (біологія, історія, математика, психологія) – 21,2 тис студентів.

Згідно даних THE World Reputation Rankings [18] на 2016-2017 н.р. найбільша кількість ВНЗ, що потрапила до рейтингу – це ВНЗ США, частка яких становить 31,5 %, тобто майже третина рейтингу. Другу позицію займають ВНЗ Великобританії з часткою 16,0 %. На третьому місці знаходяться ВНЗ Німеччини – 22,0%, далі йдуть ВНЗ Королівства Нідерланди – 6,5% і замикають рейтинг кращі ВНЗ Канади та Австралії – на які приходяться по 4,0 %.

Якщо даний рейтинг розподілити за континентальним принципом, то першість належить ВНЗ Європейського континенту – майже 50,0 % в рейтингу, Північної Америки – 35,5, Азії – 10,0, Австралія – 4,0, Африка – 1,0 %. Цікавим фактом є те, що серед країн

пострадянського простору, в рейтинг потрапив тільки один ВНЗ – Московський державний університет імені М.В. Ломоносова (Lomonosov Moscow State University) із Росії.

Найкращий ВНЗ України – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, за даними Рейтингу університетів в Європі, посідає лише 491 місце. Серед інших університетів можна виділити: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (563 місце), Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (653), Донецький національний університет (769), Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (798), Сумський державний університет (825), Національний авіаційний університет (2079), Національний університет «Львівська політехніка» (2260) і Одеський національний університет імені І.І. Мечникова (2405 місце). В цілому у вибірці присутні 23703 ВНЗ Європи. Українські ВНЗ складають 1,2 % від обраної сукупності [19]. Наведені дані підтверджують тезу вище, що найбільш ефективними є ВНЗ, створені як класичні, технічні або технологічні університети.

Серед 400 ВНЗ світу, що потрапили до рейтингу ІТ університетів, немає жодного українського [23]. Насамперед з'ясуємо, чим відрізняються і в чому збігаються університети Європи з університетами США, Канади, Австралії та Нової Зеландії. Система освіти цих чотирьох країн запозичена у Великобританії, тому логічно було б віднести до цієї групи і її. Так історично склалося, що в англо-саксонських країнах капіталізм пустив коріння куди глибше, ніж в інших країнах світу, і, на жаль, це повною мірою відноситься до освіти [23].

Тому на даному етапі надання освітніх послуг вказані країни демонструють суттєвий лаг у залученні іноземного контингенту у свої ВНЗ. Сумарна кількість ВНЗ, що припадає на ці п'ять країн становить 112 од. або 56 % у структурі.

Зазначимо, що й вартість, й умови навчання в ВНЗ країн-лідерів порівняно з іншими є вищими (табл. 1).

Порівняльний аналіз вартості навчання у провідних ВНЗ світу \*

Назва ВНЗ	Місце у рейтингу	Країна походження	Вартість підготовки, дол.	
			бакалавра	магістра
University of Oxford	1	UK	23889	23889
Massachusetts Institute of Technology	5	USA	37260	43210
Harvard University	6	USA	43938	43774
University of Toronto	22	Canada	22102	15500
University of Melbourne	33	Australia	27010	28471
University of Hong Kong	43	Hong Kong	18819	9000
Nanyang Technological University	54	Singapore	20767	7000
Uppsala University	93	Sweden	15000	17000
University of Auckland	165	New Zealand	5000	5000
Кращі ВНЗ України				
Taras Shevchenko National University of Kyiv**	-	Ukraine		
- для українців			5520	2100
- для іноземців			7200	2940
Odessa I.I. Mechnikov National University***	-	Ukraine	2401	1190

\* Джерело: складено на основі даних: [31];

\*\* <http://univ.kiev.ua/>;

\*\*\* <http://onu.edu.ua/>.

Примітка: по українських ВНЗ розрахована середня вартість навчання.

Приведені дані показують, що найвища вартість навчання в ВНЗ англосаксонської групи.

Уточнимо, що навчання в країнах ЄС платне тільки для іноземних громадян. Кожен житель ЄС може безкоштовно навчатися у будь-якому ВНЗ ЄС. Тому інформація наведена в таблиці стосується лише іноземних абітурієнтів.

Схожий підхід й в ВНЗ США. Однак, для громадян країни всі університети і коледжі надають студентам соціальну стипендію, яка розраховується виходячи з фінансового стану абітурієнта. Стипендія дозволяє зменшити витрати на навчання, проживання та харчування. Крім того, існує безліч грантових і стипендіальних програм різних фондів, урядових організацій та приватних осіб [27].

Однією із найдорожчих є вища освіта в Австралії. Витрати за один рік на навчання коливатимуться на рівні 17-25 тис. дол. З метою підтримання студентів уряд країни та університети часто пропонують стипендії та гранти різної спрямованості: для студентів певних програм, для відмінників, для вихідців бідних країн або незаможних сімей. Існує величезна кількість грантів, стипендій

та допомог, які частково або повністю покривають витрати на навчання в Австралії. Їх пропонують урядові органи Австралії, навчальні заклади та інші громадські та приватні організації [23].

В Україні склалася ситуація за якої кожен абітурієнт/студент може навчатися або на основі державного замовлення (за кошти державного бюджету), або за контрактом. При чому вартість навчання порівняно з деякими країнами, наприклад ЄС, не суттєво відрізняється.

Так, наприклад, у сусідній Польщі ціни за навчання на платному відділенні державного університету один семестр буде коштувати близько 500 євро за семестр, а деякі програми в приватному навчальному закладі, які вважаються дорогими всюди (МВА, право, медицина) обійдуться приблизно в 5000 євро за семестр [23]. Відзначаємо, що за таких умов, абітурієнт залежно від фінансової спроможності може обрати на свій розсуд будь-який ВНЗ незалежно від його територіального розташування.

Одним з джерел доходів ВНЗ виступають надходження від навчання іноземців за контрактом (табл. 2).

Чисельність студентів в ВНЗ країн світу\*

Країна	Загальна чисельність студентів, тис. осіб	Частка іноземних студентів, %
США	21000	28,4
Великобританія	2600	6,1
Канада	1015	8,4
Австралія	1046	4,2
Німеччина	2500	12,1
Франція	1400	5,4
Швейцарія	235	4,7
Італія	1800	23,2
Швеція	313	8,2
Росія	6000	34,6
Гонконг	87	6,2
Сінгапур	1353	25,5
Україна**	1375,16	3,9

\* Джерело: складено на основі даних [31];

\*\* Дані [11].

Всього по вибірковій групі країн контингент студентів нараховує 44,3 млн. Частка ж іноземних студентів у вибірці складає 23,7%. Серед країн тільки США, Іспанія, Росія, Сінгапур та Ізраїль мають значення вище середнього, тобто уряди країн та університети визначають вирішальним стратегію залучення міжнародної спільноти у розвитку освіти. При чому Україна маючи суттєвий потенціал у цьому напрямку, за невисокої вартості підготовки бакалаврів та магістрів, не може забезпечити повного завантаження ВНЗ іноземними абітурієнтами.

**Міжнародний досвід оптимізації мережі ВНЗ.** Міжнародний досвід стосовно питання оптимізації мережі ВНЗ є доволі значним. Так, французька модель вищої освіти суттєво відрізняється від німецької, проте саме Франція сьогодні демонструє певні тенденції в питанні оптимізації мережі вищих навчальних закладів, які визначають процеси в європейському просторі вищої освіти. Франція стала вже європейським лідером щодо об'єднання університетів. Сьогодні розпочалися дискусії про об'єднання університетів колишньої Сорбонни в один університет, який після відомих подій 1968 року було роз'єднано на кілька університетів.

У Франції та інших європейських країнах переймаються відносно невисокими позиціями їх університетів у міжнародних

університетських рейтингах, в яких домінують американські та британські університети. Доволі сумнівні та марнославні прагнення потрапляння до відповідних рейтингів часто визначають відповідні рішення в європейському просторі університетської освіти.

Не обійшли ці тенденції і пострадянський простір. Так, на пострадянському просторі лідером в питанні об'єднання (скорочення) вищих навчальних закладів стала Естонія – найбільш успішна пострадянська країна [25].

У Російській Федерації теж намітилася тенденція до створення так званих «мегауніверситетів». Як приклад можна навести стратегію розвитку транспортних вузів і коледжів Росії.

Реформа «транспортної освіти» почалася ще в 1997 році з оптимізації внутрішньої структури провідного вищого навчального закладу галузі – Московського державного університету шляхів сполучення (МШТ). За словами його ректора Бориса Левіна, для створення більш ефективної структури ВНЗ 15 факультетів були перетворені в п'ять інститутів – структурних підрозділів. Вони отримали свободу розпоряджатися майном і фінансами. Успішний досвід 90-х надихнув керівників університету на більш амбітні плани.

«З наступного (2009) року до МШТ приєднується Російський державний

відкритий технічний університет шляхів сполучення і 16 технікумів, розташовані в центральній частині країни, – повідомив Борис Левін. – У більш віддаленій перспективі ми плануємо створити Федеральний транспортний університет, до складу якого увійдуть 99 навчальних закладів – 15 вузів і 84 установ середньої профосвіти. За кількістю учнів – 84,5 тисяч студентів – університет стане п'ятим в світі» [10].

В Казахстані схожа ситуація з українськими та російськими реаліями. Становлення незалежних держав відзначилося зростанням як державних, так і приватних ВНЗ. Якщо у 1991 р. їх нараховувалося лише 55 од, то у 2001 р. – вже 182 од. Після вказаної тенденція динаміка кількості ВНЗ пішла на спад і досягла у 2011 р. 149 од. Після розпочатих реформ у 2011 р., тільки за півтора роки, кількість ВНЗ скоротилася до 136. В Казахстані створено Республіканську громадську раду, яка забезпечує відкритість і громадський контроль за процесом оптимізації ВНЗ [1].

Такої ж точки зору притримується й міністр освіти і науки РК Бахитжан Жумагулов, який заявив про те, що в даний час в країні працює близько 140 вузів. На його думку, в країні повинні діяти 50 університетів і близько 30 інститутів. При цьому інші повинні стати академіями, а загальна кількість вишів не повинно перевищувати ста [3].

Приведені приклади засвідчили, що у більшості випадків, оптимізація ВНЗ відбувається штучно, з використанням «примусових» методів. Однак результати цих дій зможуть дати результати не відразу, а через деякий час, коли відбудеться відповідна внутрішня структуризація ВНЗ.

**Законодавчі основи функціонування ВНЗ в Україні.** Вищий навчальний заклад – окремих вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх

покликань, інтересів і здібностей [14].

З метою визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність за певною спеціальністю та на певному рівні вищої освіти, що відповідає стандартам освітньої діяльності, такі юридичні особи проходять процедуру ліцензування [16].

Згідно законодавства усі ВНЗ підпорядковуються МОН України. Основою функціонування ВНЗ є дотримання та виконання норм Законів України: Конституції України [7], Про вищу освіту [14], Про освіту [16], Про наукову і науково-технічну діяльність [15].

Так, згідно ст. 43 п. 1 Закону № 1060-ХІІ [16] до ВНЗ належить: університет, академія, інститут, коледж. Оскільки останній тип ВНЗ відноситься до II рівня акредитації, в нашому дослідженні дані щодо їх діяльності не будуть враховані.

**Загальна характеристика стану розвитку ВНЗ України.** За роки незалежності (1990-2015 рр.) кількість ВНЗ III і IV рівня акредитації в Україні зросла з 149 до 288 од., тобто майже у двічі. За цей же час чисельність студентів зросла на 56,0% і становила на початок 2015/2016 навчального року (н.р.) 1375,2 тис. осіб. Зросла розпорошеність студентів по ВНЗ. Якщо на 1 ВНЗ на початок 1990/1991 н.р. приходилося 5,9 тис. студентів, то у 2015/2016 н.р. – ця цифра скоротилася на 19,3% [11, с. 15].

Станом на 2016 р. в Україні згідно даних ГО «Центр освітньої політики» Міністерства освіти і науки України (МОН) [4] нараховувалося 409 вищих навчальних закладів (ВНЗ) та їх відокремлених структурних підрозділів III і IV рівня акредитації до яких абітурієнти мали право подавати документи. З яких 199 університетів, 72 академії, 138 інститутів, які згідно наданої їм ліцензії, надають освітні послуги на території України.

Згідно офіційних статистичних даних на початок 2015/16 н.р. в Україні освітні послуги надають 288 ВНЗ, у т.ч. 196 державної форми власності, 12 комунальної, 80 приватної [11, с. 21]. На початок 2016 р. на території нашої країни проживало майже 42,5 млн. осіб. В середньому на один ВНЗ приходилося 147,5 тис. осіб.

За словами колишнього міністра МОН Д. Табачника: «світовим параметрам відповідає показник, коли один успішний університет відповідає 500-800 тисячам жителів країни» [20]. Якщо брати за основу даний показник, то в Україні потрібно залишити приблизно 70 ВНЗ.

Так в Італії 65 університетів на 60 млн. населення, у Франції 41 на 63 млн., в Іспанії 60 на 45 млн., в Англії 142 на 61 млн. чоловік [19].

Справедливості заради варто помітити, що і попередня влада спантеличена

проблемою надмірної кількості ВНЗ в Україні. Коли МОН очолював Іван Вакарчук, планувалося скоротити кількість університетів в Україні до 100. Для цього планувалося внести зміни в українське законодавство [5].

Окрім збільшення кількості ВНЗ, ще одним негативним чинником є скорочення чисельності студентів.

Так динаміка руху студентів у 2015/16 н.р. демонструє їх скорочення на 30,4% (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка стану та руху студентів у 2015/2016 н.р.\*

Тип ВНЗ	Чисельність студентів на початок н.р.	Випущено студентів, осіб	Поступило студентів, осіб	Приріст, скорочення, +/-	Чисельність студентів на кінець н.р.
Університети	1177961	314766	226110	-88656	1089305
Академії	166524	48607	28951	-19656	146868
Інститути	35515	12408	6506	-5902	29613
Консерваторії	583	109	128	19	602
Всього	1380583	375890	261695	-114195	1266388

\* Джерело: побудовано на основі даних [11].

Примітка: Проведені розрахунки не включають кількість студентів відновлених та відрахованих з різних причин протягом навчального року.

Якщо такими темпами відбуватиметься зміна чисельності студентів у ВНЗ, то злиття останніх не буде чимось дивним.

За підрахунками Є. Стаднія [21] зміна чисельності новонароджених за 1998-2001 рр. знижувалася, після чого зростала до 2009 р. У 2014 р. найнижчий показник рівня народжуваності за останні вісім років (2007-2014 рр.), який становив 465,9 тис. осіб.

Треба відмітити, що частина абітурієнтів, прогнозованих Є. Стаднієм, у 2015/2016 н.р. становила не 419,2 тис. осіб, як зазначено в таблиці, а 261,7 тис. осіб, що на 38% менше зазначеного рівня. Науковцем не враховано частку абітурієнтів, що поступатимуть до закладів освіти I-II рівня акредитації та осіб, які не подали документів та не приступили до навчання у закладах освіти I-IV рівня акредитації з різних причин. Ще частина абітурієнтів для отримання освіти виїжджає за кордон.

В Листі МОН України від 28.11.2014 р. № 1/9-616 «Щодо оптимізації мережі вищих навчальних закладів» [26] зазначено, що діюча мережа ВНЗ набагато перевищує потреби України. Про це свідчить і той факт, що на сьогодні функціонують 2 академії державної форми власності з контингентом менше 900 студентів та 51 університет, академія, інститут або їх відокремлені підрозділи приватної форми

власності з контингентом менше 200 студентів.

За результатами вступної кампанії 2014 року обсяг прийому до 16 таких вищих навчальних закладів державної форми власності склав менше 200 осіб, а до 80 приватної форми власності – від 100 осіб до однієї особи [26].

До вказаного переліку ВНЗ, згідно Додатку до Листа МОН, потрапила й Одеська державна академія технічного регулювання та якості.

У Міністерстві освіти і науки переконанні, що саме в умовах оптимізації мережі ВНЗ та удосконалення системи управління ВНЗ буде можливим у повній мірі забезпечити єдиний державний підхід під час побудови рівневої системи освіти, створення національної системи моніторингу якості вищої освіти, підвищення мобільності студентів та конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Подальшим кроком у розвитку мережі ВНЗ має стати створення потужних регіональних, дослідницьких університетів, у яких буде зосереджено науковий, педагогічний, методичний потенціал певного регіону, що значною мірою сприятиме досягненню високого рівня якості підготовки фахівців з вищою освітою.

У зв'язку з цим, міністр освіти і науки звернувся до голів рад ректорів ВНЗ з проханням ... провести наради з керівниками ВНЗ за участю місцевих органів виконавчої влади, представників організацій роботодавців та бізнесу з метою обговорення шляхів оптимізації структури вищої освіти регіону. Міністерство освіти і науки ініціює проведення оптимізації мережі вищих навчальних закладів України з подальшим створенням потужних регіональних та дослідницьких університетів, у яких буде зосереджено науковий, педагогічний, методичний потенціал певного регіону [9].

Оптимізація ВНЗ може відбуватися не тільки шляхом їхньої інтеграції, а й шляхом скорочення через відмову у видачі ліцензій та не проходження акредитації відповідних спеціальностей. В першу чергу, ліквідуватимуть підрозділи ВНЗ, розташовані у регіонах, тобто філії.

Так, на прес-конференції, організованій Акредитаційній комісією України, зазначено, що експертами було виявлено явну невідповідність їх освітньої діяльності ліцензійним умовам, а також подання недостовірної інформації (в окремих випадках) при проведенні ліцензування [2]. За результатами роботи комісії був складений список із 45 ВНЗ, які планувалося закрити, після завершення 2014/2015 н.р.

Зрозуміло, що в подальшому вказаний перелік буде зростати, вимоги по

ліцензуванню та акредитації посилюватимуться, що й призведе до самоліквідації, об'єднання або закриття великої кількості ВНЗ.

План дій уряду на 2016 рік, що оприлюднений Кабінетом Міністрів, передбачає прийняття урядових рішень щодо упорядкування та модернізації мережі державних вищих навчальних закладів, а також сприяння модернізації мережі комунальних та приватних вищих навчальних закладів. Виходячи зі змісту документа, наслідком ухвалених рішень має стати скорочення кількості вищих навчальних закладів та вищих спеціалізованих навчальних закладів на 10 відсотків [22].

Аналогічної думки щодо скорочення числа ВНЗ в Україні притримується й Президент України П. Порошенко [13].

Відбувається постійне скорочення державного замовлення фахівців у різних галузях знань (табл. 4). У той же час видатки на вищу освіту за державним замовленням передбачались у таких обсягах: 2012/2013 н.р. - 17,2 млрд. грн., 2013/2014 н.р. - 18,2 млрд. грн., 2014/2015 н.р. - 18,4 млрд. грн., 2015/2016 н.р. - 18,5 млрд. грн., а обсяги прийому при цьому становили: 2012/13 н.р. - 318 803 осіб, 2013/2014 н.р. - 308 582 особи, 2014/2015 н.р. - 294 582 особи, 2015/2016 н.р. - 241 602 особи [12, с. 12].

Таблиця 4

**Витрати на підготовку фахівців за держзамовленням**

Навчальний рік	Обсяг фінансування, тис. грн.	Обсяг замовлення, осіб	Витрати на підготовку одного фахівця, тис. грн.
2012/2013	17 248 657,60	318 803	54,1
2013/2014	18 217 737,45	308 582	59,0
2014/2015	18 369 870,72	294 582	62,4
2015/2016	18 528 608,95	241 602	76,7

\* Джерело: побудовано на основі даних [11].

Зростання видатків державного бюджету на підготовку одного спеціаліста постійно зростають. Так, у 2012/2013 н.р. витрати становили 54,1 тис. грн. на рік, а у 2015/2016 н.р. вони зросли на 41,7 % при одночасному скороченні обсягу замовлення на 24,2 %. Зростання вартості підготовки фахівців на пряму залежить від зовнішніх чинників (особливо вартості комунальних послуг, рівня інфляції тощо), які змушують керівництво ВНЗ переглядати у бік збільшення вартість навчання.

**Реструктуризація ВНЗ на прикладі Одеської області.** У великих містах, таких як м. Одеса, сконцентрована велика кількість ВНЗ III і IV рівня акредитації, про що свідчать дані таблиці 8. При чому 87 % ВНЗ державної форми власності, 13 % - приватної.

Згідно даних сайту ГО «Центр освітньої політики» МОН України в Одеській області нараховується 13 університетів, 6 академій та 3 інститути (табл. 5).

Кількість ВНЗ Одеської області за формами власності

<i>Державна форма власності</i>
Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України (ОРІДУ)
Одеська національна академія харчових технологій (ОНАХТ)
Національний університет «Одеська юридична академія» (НУОЮА)
Одеська державна академія будівництва та архітектури (ОДАБА)
Одеська державна академія технічного регулювання та якості (ОДАТРЯ)
Національний університет «Одеська морська академія» (НУОМА)
Одеська національна академія зв'язку імені О.С.Попова (ОНАЗ)
Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової (ОНМА)
Одеський державний аграрний університет (ОДАУ)
Одеський державний екологічний університет (ОДЕКУ)
Одеський державний університет внутрішніх справ (ОДУВС)
Одеський національний економічний університет (ОДЕУ)
Одеський національний медичний університет (ОдНМУ)
Одеський національний морський університет (ОНМУ)
Одеський національний політехнічний університет (ОНПУ)
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова (ОНУ)
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського (ПНПУ)
Ізмаїльський державний гуманітарний університет (ІДГУ)
Військова академія (ВА)
<i>Приватна форма власності</i>
Одеський інститут підприємництва та права (ОПП)
Міжнародний гуманітарний університет (МГУ)
Ізмаїльський інститут водного транспорту (ІВТ)

\* Джерело: побудовано на основі даних [4].

Концептуальною основою реформування ВНЗ слугуватиме їх розподіл за напрямками підготовки фахівців в межах діючих ВНЗ.

Базовими ВНЗ, обраними нами, для проведення реформування виступатимуть: ОНУ, ОНПУ, ОНМУ, ВА (рис. 1).

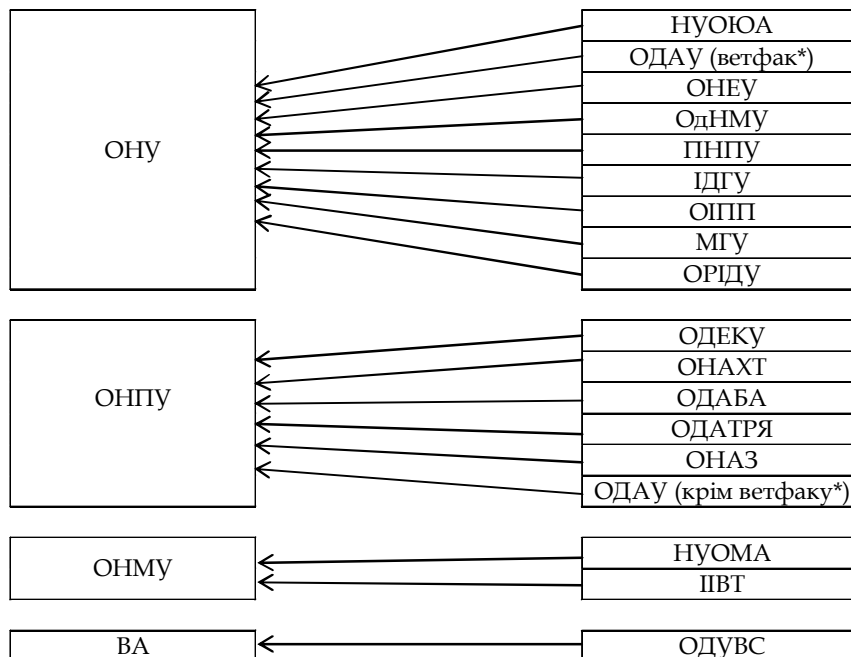


Рис. 1. Концентрична модель реформування ВНЗ \*\*

\* Ветфак – ветеринарний факультет

\*\* Джерело: авторська розробка.



Наведений підхід передбачає перехід частини ВНЗ під управління інших, більш потужних ВНЗ. Вказані навчальні заклади мають гарну репутацію, наукові школи, потужну матеріально-технічну базу, якісний склад професорсько-педагогічного складу та його високий професійний рівень. Так, наприклад, ОНУ сконцентрує у своїй організаційній структурі 8 ВНЗ, ветеринарний факультет ОДАУ та усі економічні спеціальності ВНЗ Одещини. Необхідно зазначити, що за даними наступного рисунку усі економічні, юридичні (правові), гуманітарні факультети

та інститути післядипломної освіти перейдуть під патронат головного ВНЗ – ОНУ. Реформування в рамках головного ВНЗ буде здійснюватися з урахуванням поетапного входження окремих ВНЗ у структуру ОНУ, без суттєвих змін на початковій стадії.

Даний ВНЗ має позитивну репутацію, високі рейтинги на території України. У 2016 р. ОНУ посів перше місце в консолідованому рейтингу серед усіх ВНЗ Одеської області [17], сьоме в Україні [6] та четверте – серед кращих класичних університетів України [8].

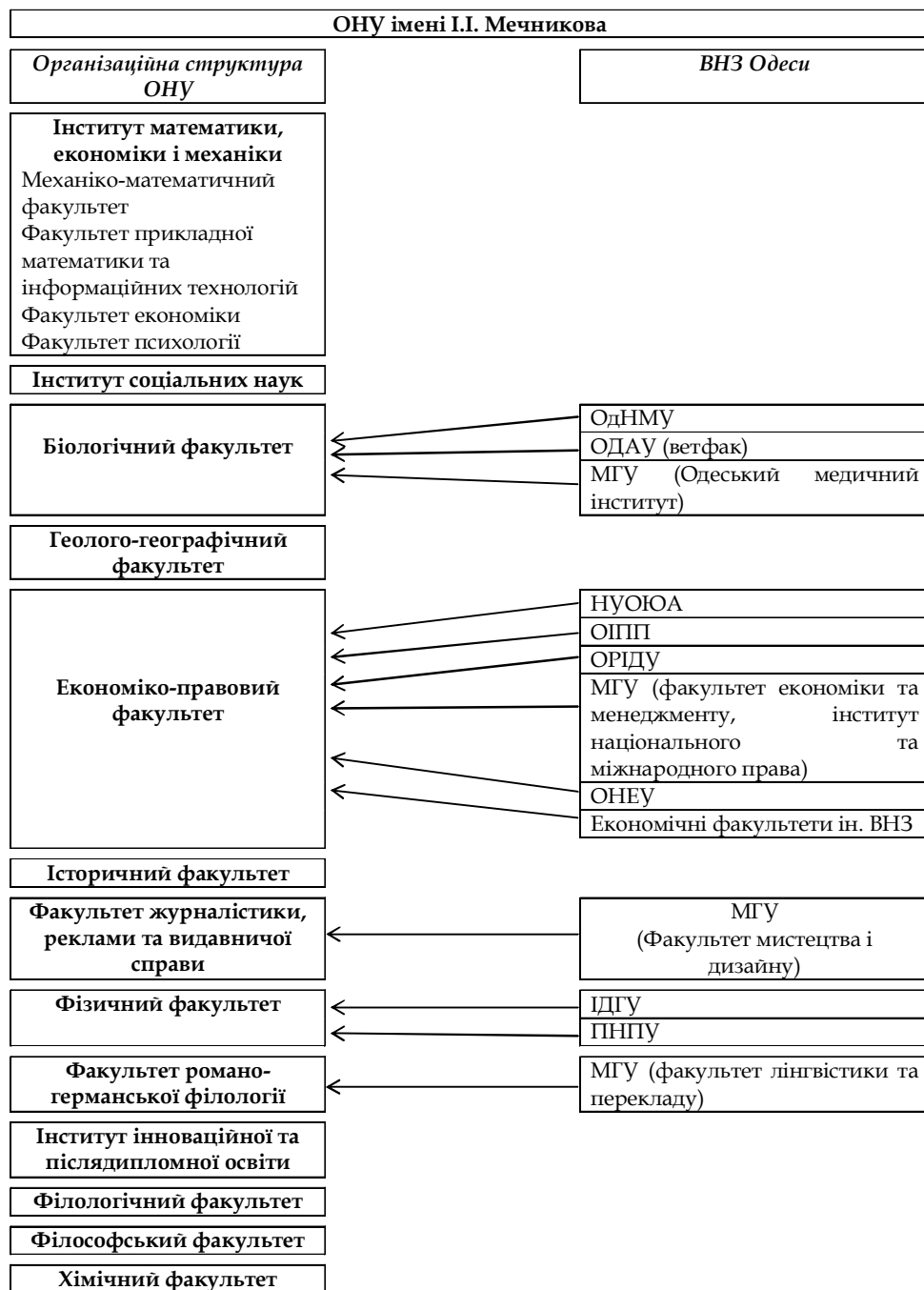


Рис. 2. Укрупнена схема формування «оновленого» ОНУ \*

\* Джерело: авторська розробка.

Входження економічного блоку спеціальностей до Економіко-правового факультету буде тимчасовим явищем. В подальшому, в процесі реструктуризації, після включення спеціальностей з права до Економіко-правового факультету, доцільно виділити окремий структурний підрозділ – Інститут менеджменту (або економіки та менеджменту), у складі якого сконцентруються усі економічні спеціальності, а саме:

1) з внутрішніх підрозділів – факультет економіки Інституту математики, економіки і механіки; спеціальності економічного напрямку з Економіко-правового факультету та Інституту інноваційної та післядипломної освіти;

2) з зовнішніх підрозділів – ОНЕУ, ОРІДУ, спеціальності економічного спрямування ОДАУ, МГУ, ОПП, ОНПУ, ОНАХТ, ОДАБА, ОНАЗ, ОНМУ.

Економіко-правовий факультет після виокремлення з його складу спеціальностей економічного профілю та приєднання до нього НУОЮА, спеціальностей права ОПП, Інституту національного та міжнародного права МГУ перетвориться в Інститут національного та міжнародного права (або інша назва).

На базі біологічного факультету доцільно створити Інститут медицини, до складу якого увійдуть ОдНМУ, Одеський медичний інститут МГУ та ветеринарний факультет ОДАУ.

Фізичний факультет стане основою формування Інституту педагогіки та фізкультури, який включатиме ІДГУ та ПНПУ.

Інші приєднання не торкнуться суттєвих змін структурних підрозділів ОНУ.

Таким чином оновлена організаційна структура ОНУ матиме наступний вигляд (рис. 3).

ОНУ імені І.І. Мечникова	
Інститути	Факультети
Інститут математики і механіки	Геолого-географічний факультет
Інститут соціальних наук	Історичний факультет
Інститут медицини	Факультет журналістики, реклами та видавничої справи
Інститут педагогіки та фізкультури	Факультет романо-германської філології
Інститут правових наук / Юридичний інститут	Філософський факультет
Інститут менеджменту / Інститут економіки та менеджменту	Хімічний факультет
Інститут педагогіки	Філологічний факультет
Інститут інноваційної та післядипломної освіти	

Рис. 3. Модель організаційної структури ОНУ на перспективу

\* Джерело: авторська розробка.

Схожі процеси інтеграції відбуватимуться й при створенні:

1) ОНПУ←[ОНАХТ+ОДЕКУ+ОДАБА+ОДАТРА+ОНАЗ+ОДАУ];

2) ОНМУ←[ПВТ+НУОМА];

3) ВА←ОДУВС/.

У першому випадку ВНЗ може або залишити назву або змінити її (наприклад, Одеський національний технологічний університет). У другому – оскільки напрямки підготовки фахівців співпадають (у більшості випадків) або мають споріднену підготовку, доцільно залишити назву ВНЗ-

інтегратора.

У зв'язку з тим, що в Україні виділено військовий ВНЗ в окрему категорію, то доцільним рахуємо створити з ВА і ОДУВС – ВНЗ Південний військовий університет, який відповідатиме Закону № 1556-VII.

Даний підхід можна використати як основу проведення реформування ВНЗ в інших великих регіонах.

**Висновки.** Ситуація, що склалася в Україні, з приводу оптимізації мережі ВНЗ, притаманна й деяким західним країнам. Дані заходи є болючими й, нажаль, можуть

позитивно або негативно позначитися у перспективі на функціонуванні ВНЗ. Однією з переваг стане визначення абітурієнтом власної майбутньої спеціальності при незначній кількості ВНЗ у регіонах. МОН України зможе сфокусувати увагу на потрібних для економіки країни спеціальностях при помірній кількості ВНЗ. Самі ВНЗ зможуть оптимізувати існуючу матеріально-технічну базу шляхом проведення реструктуризації та виділення непрофільних і зайвих активів з подальшою їх реалізацією або передачею в оренду. Великим університетам легше залучити

фінансові ресурси (наприклад, благодійні внески, підприємств та організацій, випуск облігацій тощо).

Негативною стороною даного процесу може стати оптимізація чисельності професорсько-викладацького складу зі скороченням контингенту студентів.

Дане дослідження не є остаточною панацеєю щодо вирішення даного питання, а являє, скоріше, один із можливих шляхів оптимізації мережі ВНЗ та підвищення якості освіти в Україні в умовах освітньої політики, визначеної урядом та МОН України.

#### Література.

1. В Казахстане продолжается оптимизация вузов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studlife.kz/post/268/>.
2. В МОН определили, какие вузы будут ликвидированы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.osvita.ua/vnz/46669/>.
3. Глава Ассоциации вузов Казахстана поддержал оптимизацию университетов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.zakon.kz/194726-glava-associacii-vuzov-kazakhstan.html>.
4. ГО «Центр освітньої політики» МОН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vstup.info>.
5. Количество вузов в Украине превышает количество вузов во Франции, Германии, Италии, Бельгии, Голландии и Польше вместе взятых [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://ukrosvita.at.ua/publ/kolichestvo\\_vuzov\\_v\\_ukraine\\_prevyshaet\\_kolichestvo\\_vuzov\\_vo\\_francii\\_germanii\\_italii\\_belgii\\_gollandii\\_i\\_polshe\\_vmeste\\_vzjatykh/1-1-0-168](http://ukrosvita.at.ua/publ/kolichestvo_vuzov_v_ukraine_prevyshaet_kolichestvo_vuzov_vo_francii_germanii_italii_belgii_gollandii_i_polshe_vmeste_vzjatykh/1-1-0-168).
6. Консолідований рейтинг вузів України 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/rating/51741/>.
7. Конституція України: Конституція, Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР з наступними змінами // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
8. Кращі класичні університети України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/rating/25713/>.
9. Міносвіти планує оптимізувати мережу ВНЗ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukped.com/novini/novini-osviti-v-ukrayini/5731-minosvity-planuie-optymizuvaty-merezhu-vnz-ukrainy.html>.
10. Оптимизация ВУЗов – не стихийное бедствие [Электронный ресурс] // Электронное издание «Наука и технологии России». – Режим доступа: [http://www.strf.ru/material.aspx?CatalogId=221&d\\_no=17029#.WBoIZjUjG70](http://www.strf.ru/material.aspx?CatalogId=221&d_no=17029#.WBoIZjUjG70).
11. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2015/16 навчального року: Статистичний бюлетень / Відповідальний за випуск О.О. Кармазіна; Державна служба статистики України. – К., 2016. – 171 с.
12. Пилипенко В. Звіт про результати аналізу формування, розміщення і виконання державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою / В. Пилипенко. – К.: Рахункова палата, 2015. – 48 с.
13. Порошенко виступає за скорочення кількості вищих навчальних закладів в Україні [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/a/news/26930603.html>.
14. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII з наступними змінами // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 37-38. – Ст.2004.
15. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII з наступними змінами // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 3. – Ст.25.

16. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII з наступними змінами // Відомості Верховної Ради. – 2017. – № 38. – Ст. 380.
17. Рейтинг вищих навчальних закладів Одеси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/rating/45561/>.
18. Times Higher Education: THE World University Rankings 2016-2017 [Electronic resource]. – Mode of access: [https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2017/world-ranking#!/page/0/length/25/sort\\_by/rank/sort\\_order/asc/cols/stats](https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2017/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats).
19. Скільки вузів в Україні? Особенности українського вища [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://fotoprom.com/view\\_post.php?id=382](http://fotoprom.com/view_post.php?id=382).
20. Скільки вузів надо Україні? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.uchis.com.ua/2011/07/blog-post\\_03.html](http://www.uchis.com.ua/2011/07/blog-post_03.html).
21. Стадний Є. Концептуальна модель державного фінансування ВНЗ за результатами діяльності [Електронний ресурс] / Є. Стадний. – Режим доступу: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/kontseptualna-model-derzhavnoho-finansuvannia-vnz-za-rezultatamy-diialnosti>.
22. У 2016 році Міносвіти скоротить ще 10% ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/50723/>.
23. Unipage - Brand of education abroad [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.unipage.net/en/home>.
24. Федорченко Ю. Про оптимізацію мережі вищих навчальних закладів в Україні [Електронний ресурс] / Ю. Федорченко // Портал «Освітня політика». – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/statti/8825-pro-optymizatsiju-merezhi-vyschuyh-navchalnyh-zakladiv-v-ukrayini>.
25. Щодо оптимізації мережі вищих навчальних закладів: Лист Міністерства освіти і науки України від 28.11.2014 № 1/9-616 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/Освіта/Вища%20освіта/lmon-1-9-616-28112014.pdf>.
26. QS World University Rankings by Subject 2015 - Computer Science & Information Systems // QS Quacquarelli Symonds Limited [[Electronic resource]. – Mode of access: [http://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2015/computer-science-information-systems#sorting=rank+region="+country="+faculty="+stars=false+search="](http://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2015/computer-science-information-systems#sorting=rank+region=).

#### References.

1. V Kazahstane prodolzhaetsya optimizatsiya vuzov [Optimization of universities continues in Kazakhstan]. (n.d.). *studlife.kz*. Retrieved from <https://studlife.kz/post/268/> [in Russian].
2. V MON opredelili, kakie vuzyi budut likvidirovani [The Ministry of Education and Science has determined which universities will be liquidated]. (n.d.). *ru.osvita.ua*. Retrieved from <http://ru.osvita.ua/vnz/46669/> [in Russian].
3. Glava Assotsiatsii vuzov Kazahstana podderzhal optimizatsiyu universitetov [Head of the Association of Higher Educational Institutions of Kazakhstan supported the optimization of universities]. (n.d.). *www.zakon.kz*. Retrieved from <http://www.zakon.kz/194726-glava-associacii-vuzov-kazahstana.html> [in Russian].
4. HO «Tsentr osvitnoi polityky» MON Ukrainy [NGO «Center for Educational Policy» of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. (n.d.). *Vstup.info*. Retrieved from <http://vstup.info> [in Ukrainian].
5. Kolichestvo vuzov v Ukraine prevyshaet kolichestvo vuzov vo Frantsii, Germanii, Italii, Belgii, Gollandii i Polshe vmeste vzyatykh [The number of universities in Ukraine exceeds the number of universities in France, Germany, Italy, Belgium, Holland and Poland combined]. (n.d.). *ukrosvita.at.ua*. Retrieved from [http://ukrosvita.at.ua/publ/kolichestvo\\_vuzov\\_v\\_ukraine\\_prevyshaet\\_kolichestvo\\_vuzov\\_vo\\_francii\\_germanii\\_italii\\_belgii\\_gollandii\\_i\\_polshe\\_vmeste\\_vzjatykh/1-1-0-168](http://ukrosvita.at.ua/publ/kolichestvo_vuzov_v_ukraine_prevyshaet_kolichestvo_vuzov_vo_francii_germanii_italii_belgii_gollandii_i_polshe_vmeste_vzjatykh/1-1-0-168) [in Ukrainian].
6. Konsolidovanyi reitynh vuziv Ukrainy 2016 roku [Consolidated rating of Ukrainian universities in 2016]. (n.d.). *Osvita.ua*. Retrieved from <http://osvita.ua/vnz/rating/51741/> [in Ukrainian].
7. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. (n.d.). *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

8. Krashchi klasychni universytety Ukrainy [Best Classical Universities of Ukraine]. (n.d.). *Osvita.ua*. Retrieved from <http://osvita.ua/vnz/rating/25713/> [in Ukrainian].
9. Minosvity planuie optymizuvaty merezhu VNZ Ukrainy [Ministry of Education plans to optimize the network of higher educational institutions in Ukraine]. (n.d.). *ukped.com*. Retrieved from <http://ukped.com/novini/novini-osviti-v-ukrayini/5731-minosvity-planuie-optymizuvaty-merezhu-vnz-ukrainy.html> [in Ukrainian].
10. Optimizatsiya VUZov - ne stihynoe bedstvie [Optimization of universities is not a natural disaster]. (n.d.). *Elektronnoe izdanie «Nauka i tehnologii Rossii» - The electronic edition of the «Science and Technology of Russia - STRF.ru»*. Retrieved from [http://www.strf.ru/material.aspx?CatalogId=221&d\\_no=17029#.WBoIZjUjG70](http://www.strf.ru/material.aspx?CatalogId=221&d_no=17029#.WBoIZjUjG70) [in Russian].
11. Osnovni pokaznyky diialnosti vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2015/16 navchalnoho roku [Main indicators of activity of higher educational institutions of Ukraine at the beginning of 2015/16 academic year]. (2016). (n.d.). *Derzavna sluzhba statystyky Ukrainy - State Statistics Service of Ukraine*. Kyiv. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
12. **Pylypenko V.** (2015). *Zvit pro rezultaty analizu formuvannia, rozmishchennia i vykonannia derzhavnogo zamovlennia na pidhotovku fakhivtsiv z vyshchoiu osvitoiu* [A report on the results of the analysis of the formation, placement and fulfillment of state order for training specialists with higher education]. Kyiv: Rakhunkova palata Retrieved from [http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746176/ZVIT\\_20150811\\_No\\_1\\_5.pdf](http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746176/ZVIT_20150811_No_1_5.pdf) [in Ukrainian].
13. Poroshenko vystupaie za skorochennia kilkosti vyshchykh navchalnykh zakladiv v Ukraini [Poroshenko supports the reduction of the number of higher education institutions in Ukraine]. (n.d.). *radiosvoboda.org*. Retrieved from <http://www.radiosvoboda.org/a/news/26930603.html> [in Ukrainian].
14. Pro vischu osvitu: Zakon UkraYini vId 01.07.2014 № 1556-VII z nastupnimi zmlnami [On higher education: Law of Ukraine dated 01.07.2014 № 1556-VII, with subsequent amendments] (2014). *Vidomosti Verhovnoi' Rady - The Supreme Council Of Ukraine*. [zakon5.rada.gov.ua](http://zakon5.rada.gov.ua). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
15. Pro naukovu i naukovo-tehnichnu dijialnist': Zakon Ukrai'ny vid 26.11.2015 № 848-VIII z nastupnymy zminyamy [About scientific and scientific-technical activity: Law of Ukraine from 26.11.2015 No. 848-VIII, with subsequent amendments]. (2016). *Vidomosti Verhovnoi' Rady - The Supreme Council Of Ukraine*. [zakon5.rada.gov.ua](http://zakon5.rada.gov.ua). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19> [in Ukrainian].
16. Pro osvitu: Zakon Ukrai'ny vid 05.09.2017 № 2145-VIII z nastupnymy zminyamy [On education: Law of Ukraine from 05.09.2017 No. 2145-VIII, with subsequent amendments]. (2017). *Vidomosti Verhovnoi' Rady - The Supreme Council Of Ukraine*. [zakon5.rada.gov.ua](http://zakon5.rada.gov.ua). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
17. Reitynh vyshchykh navchalnykh zakladiv Odesy [Rating of higher educational institutions of Odessa]. (n.d.). *Osvita.ua*. Retrieved from <http://osvita.ua/vnz/rating/45561/> [in Ukrainian].
18. Times Higher Education: THE World University Rankings 2016-2017. (2017). [www.timeshighereducation.com](http://www.timeshighereducation.com). Times Higher Education. Retrieved from [https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2017/world-ranking#!/page/0/length/25/sort\\_by/rank/sort\\_order/asc/cols/stats](https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2017/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats) [in English].
19. Skolko vuzov v Ukraine? Osobennosti ukrainskogo vyisha [How many universities in Ukraine? Features of Ukrainian Vysha]. (n.d.). *fotoprom.com*. Retrieved from [http://fotoprom.com/view\\_post.php?id=382](http://fotoprom.com/view_post.php?id=382) [in Russian].
20. Skolko vuzov nado Ukraine? [How many universities do we need in Ukraine?]. (2011). [www.uchis.com.ua](http://www.uchis.com.ua) Retrieved from [http://www.uchis.com.ua/2011/07/blog-post\\_03.html](http://www.uchis.com.ua/2011/07/blog-post_03.html) [in Russian].
21. Stadnyi Ye. (n.d.). Kontseptualna model derzhavnogo finansuvannia VNZ za rezultatamy diialnosti [Conceptual model of state financing of higher educational institutions by results of activity]. [www.cedos.org.ua](http://www.cedos.org.ua). Retrieved from <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/kontseptualna-model-derzhavnogo-finansuvannia-vnz-za-rezultatamy-diialnosti> [in Ukrainian].
22. U 2016 rotsi Minosvity skorotyt shche 10% VNZ [In 2016, the Ministry of Education will reduce another 10% of universities]. (n.d.). *osvita.ua* Retrieved from <http://osvita.ua/vnz/50723/> [in Ukrainian].
23. UNIPAGE - Brand of education abroad. (n.d.). UniPage. Retrieved from <https://www.unipage.net/en/home> [in English].
-

24. Fedorchenko Yu. (n.d.). Pro optymizatsiiu merezhi vyshchyykh navchalnykh zakladiv v Ukraini [On Optimization of the Network of Higher Educational Institutions in Ukraine.]. (n.d.). Portal «Osvitnja polityka» – Portal «Education policy». *vnz.org.ua*. Retrieved from <http://vnz.org.ua/statti/8825-pro-optymizatsiju-merezhi-vyschyh-navchalnyh-zakladiv-v-ukrayini> [in Ukrainian].

25. Shhodo optymizatsii' merezhi vyshchyykh navchal'nyh zakladiv: Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrai'ny vid 28.11.2014 № 1/9-616 [Regarding the optimization of the network of higher educational institutions: Letter of the Ministry of education and science of Ukraine dated 28.11.2014 № 1/9-616]. (2014). *mon.gov.ua*. Retrieved from <http://mon.gov.ua/content/Освіта/Вища%20освіта/lmon-1-9-616-28112014.pdf> [in Ukrainian]. 28.

26. QS World University Rankings by Subject 2015 - Computer Science & Information Systems. (n.d.). QS Quacquarelli Symonds Limited. Retrieved from [http://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2015/computer-science-information-systems#sorting=rank+region="+country="+faculty="+stars=false+search="](http://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2015/computer-science-information-systems#sorting=rank+region=) [in English].

---

**Аннотація.**

**Ниценко В.С., Гавриш В.И., Захарченко О.В. Модель оптимізації сети вищих учебных заведений в Украине.** Увеличение количества вузов в Украине в начале 2000 года, особенно их филиалов в регионах привело к снижению качества образования. Последние тенденции характеризуются не только уменьшением численности абитуриентов и студентов в ВУЗах, но и самоликвидацией многих филиалов и их объединением ВУЗов. Политика Министерства образования и науки Украины, Правительства Украины и Президента Украины поддерживает направление оптимізації ВУЗов путем сокращения их количества. Международный опыт показывает, что наиболее эффективным является функционирование университетов в форме классических, технических или технологических процессов. Соответственно данное исследование включает рассмотрение потенциальной модели оптимізації ВУЗов в Украине на примере Одесской области с использованием международного опыта. Использование предложенной методики приведет к концентрации больших ВУЗов в крупных городах, возможность определиться потенциальным абитуриентам об избрании будущей специальности при незначительном их количестве.

**Ключевые слова:** высшее учебное заведение, оптимізация, реструктуризация, нормативно-правовое регулирование.

**Abstract.**

**Nitsenko V., Havrysh V., Zakharchenko O. Model for optimizing the network of higher education institutions in Ukraine.**

The increase in the number of universities in Ukraine in early 2000, especially their branches in the regions, led to a decline in the quality of education. Recent trends are characterized both by a decrease in the number of applicants and students in institutions of higher education, and also by the self-liquidation of many branches and their unification of universities. The policy of the Ministry of Education and Science of Ukraine, the Government of Ukraine and the President of Ukraine supports the direction of optimization of universities by reducing their number. International experience shows that the most effective is the functioning of universities in the form of classical, technical or technological processes. Accordingly, this study includes consideration of the potential model of optimization of higher education institutions in Ukraine using the example of the Odessa region with the use of international experience. Using the methodology proposed will lead to the concentration of large universities in large cities. It will improve the opportunities for potential applicants to choose the desired future profession among a small quantity of higher educational institutions.

**Key words:** higher education institution, optimization, restructuring, legal regulation.

---

Стаття надійшла до редакції 27.02.2018 р.

**Бібліографічний опис статті:**

Ниценко В.С. Модель оптимізації мережі вищих навчальних закладів в Україні / В. С. Ниценко, В. І. Гавриш, О. В. Захарченко // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2018. – № 1. – С. 31-44.

Nitsenko V., Havrysh V., & Zakharchenko O. (2018). Model for optimizing the network of higher education institutions in Ukraine. *Actual problems of innovative economy*, No 1, pp. 31-44.

